

Zondag 1 september 2024

22e zondag door het jaar

Thema: Luisteren met je hart.

Lezingen:

Deuteronomium 4, 1-2. 6-8

Marcus 7, 1-8. 14-15. 21-23

Overweging

Herinnert u zich dat wij het afgelopen jaar tijdens ons 100 jarig jubileum een symposium hadden, hier in de kerk, dat de titel had 'Met hoofd, hart en handen naar de toekomst' ? Velen van u waren daarbij aanwezig.

Er was geen bindende slotverklaring, er waren aan het einde geen hele concrete doelen vastgesteld en dat was voor sommigen ook wel wat teleurstellend. Hoewel de waardering voor die dag erg groot was. Het was inspirerend, hartverwarmend en verbindend. Bemoedigend ook.

Wat ik zelf prachtig vond, was de energie, de kracht en enthousiasme, die overal voelbaar was. En ook het behoedzaam naar de toekomst kijken. Om maar bij het thema van vandaag te blijven: mijn hart ging er sneller van kloppen.

Aan ronde tafels konden we met elkaar van gedachten wisselen. Hoe gemakkelijk kwamen we met elkaar in gesprek toen het ging om 'geloven met je handen'. Gerard Oostvogel en Gerard Weersink wezen ons de afgelopen decennia steeds weer opnieuw op onze eigen verantwoordelijkheid om Gods paradijs op aarde waar te maken. Wij zijn Gods handen en armen, wij zijn Gods schouders en voeten, wij slaan een arm om de schouders van iemand, die troost zoekt. Wij spreken liefdevolle woorden, wanneer iemand in pijnlijke omstandigheden is. Waar wij zó onze handen uitsteken naar elkaar is íéts van God, van het Goddelijke zichtbaar.

En verhalen uit de bijbel helpen ons er steeds weer aan herinnerend te worden. Het verhaal van Sint Maarten, het verhaal van de Barmhartige Samaritaan.

Maar hóé komen we werkelijk in beweging? Hoe krijgen we onszelf aangezwengeld? Hoe kunnen we voorkomen dat we besluiteloos vast blijven zitten? Misschien door goed naar ons hart te luisteren? Het thema van vandaag.... Maar hoe doen we dat? Wat ís ons hart? In de betekenis van 'geloven met je hart' of 'luisteren met je hart' ? Wordt ermee bedoeld, dat we moeten luisteren naar onze innerlijke stem? Of stemmen? Wat zeggen we tegen onszelf wanneer we met situaties in ons dagelijks leven geconfronteerd worden?

Is luisteren naar ons hart synoniem met luisteren naar ons innerlijk kompas? En waar is dat innerlijk kompas vervolgens op gebaseerd?

Is luisteren naar ons hart gemakkelijker wanneer we in een sfeer zijn, waarin we spirituele geraakt worden? Luisteren we beter naar ons hart, wanneer we alle ruis verbannen en de stilte ervaren in een kerk of in de natuur? Wanneer we gelovig bij elkaar komen en het mysterie van ons samenzijn in God's naam ervaren?

Wat Jezus ons vandaag doet inzien is, dat uiterlijk vertoon en opsmuk níét essentieel zijn in de omgang met anderen. Níét behoren tot de essentie van ons geloof. Níét van waarde zijn, wanneer we vanuit ons hart onze christelijke waarden willen beleven en uitdragen.

Het is van daaruit gezien werkelijke ongelofelijk dat 'het instituut kerk' werkelijk eeuwenlang in de verleiding is geweest om de meest luxueuze gebouwen neer te zetten ten koste van de gelovigen. Denk maar eens aan de Sint Pieter in Rome. Maar ook dichterbij aan onze eigen (werkelijk prachtige) kerk. Was het écht nodig? Had het geld niet anders besteed kunnen worden?

Mozes spoort aan, in de eerste lezing, toch vooral de wetten goed te volgen, maar Jezus laat in het Evangelie meer zien, dat de méns ertoe doet. Zoals we nu wel eens zeggen: de mens met het hart op de goede plek. "Zie de mens", zegt Jezus eigenlijk. Hoe hij er ook van buiten uitziet, het gaat om zijn of haar binnenkant. Jezus zegt eigenlijk in het Evangelie: veroordeel deze mensen niet, die hun handen blijkbaar niet volgens de vaste ritens wassen. Kijk naar de mens en zie wie hij ís. Of met andere woorden, zie zijn of haar innerlijke bewogenheid. En beoordeel hem of haar dáár op. En niet op uiterlijkheden.

Eigenlijk doet Jezus ook een beroep op onze tolerantie. Dat wij mensen niet veroordelen of beoordelen en op hun uiterlijk afrekenen. Dat wij mensen open tegemoet treden en niet onze meningen meteen klaar hebben, wanneer we hen zien. Dat we vanuit een open mind en een open hart mensen tegemoet treden en ons niet laten beïnvloeden door uiterlijke verschijnselen. Dat we niet meteen een mening klaar hebben wanneer we een mens ontmoeten, die er anders uitziet dan wij. En helaas is mijn ervaring dat een snelle mening vaak negatief gekleurd is. In plaats van een mens, die er anders uit ziet met onvoorwaardelijke belangstelling te bejegenen en voor vol aan te zien, als gelijkwaardig, merk ik in ieder geval bij mezelf, dat dit mij lang niet altijd lukt.

Ik werd daarmee geconfronteerd toen ik afgelopen week maar de openingsceremonie keek van de Paralympische Spelen. Ik merkte, dat ik het heel moeilijk vond met al deze Paralympische sporters geconfronteerd te worden. Hoe zij blij zwaaierend - vanuit de hele wereld- de Place de la Concorde opliepen. Velen met heel zichtbare lichamelijke beperkingen. Het greep me erg aan, maar ik merkte ook op, dat ik deze Paralympische sporters vooral zag als mensen om medelijden mee te hebben. Mensen, die sneu waren. Ik zag hen niet voor vol aan, zoals in het woord: volwaardig. Maar misschien veronderstelde ik dat hun leven - als vanzelfsprekend - minder valide was als gevolg van hun beperking.

Dit is wat Jezus ons in het Evangelie onder andere wil vertellen: niet de uiterlijke buitenkant van iemand maakt, dat die persoon gewaardeerd wordt, maar hoe deze persoon aan de binnenkant is. Of hij of zij 'het hart op de goede plaats heeft' zoals het spreekwoord luidt.

En dát moeten we juist als buitenstaanders gaan zien. Vooroordelen, aannames, veronderstellingen, gewoontes en opgedrongen denkbeelden, geïncorporeerde discriminerende houdingen, vooringenomenheid.

En zo kan ik nog even doorgaan..... al deze factoren spelen een rol, wanneer we anderen bejegenen, ontmoeten, tegenkomen. Ze komen voort onwetendheid, uit wat we ooit geleerd hebben of uit een niet rationelere angst. Jezus geeft aan in het Evangelie, dat kwade gedachten, hoogmoed en laster niet van buitenaf op mensen neerkomen, maar dat deze vanuit de mensen zelf komen, uit het hart van de mensen.

Maar hoe kunnen we als christelijke gelovige mensen ons hart juist openstellen? Ervoor zorgen, dat mensen ons werkelijk ter harte gaan? Dat we écht luisteren met ons hart? En ons hart niet laten verpletteren door bijvoorbeeld jaloezie, laster of lichtzinnigheid?

Wij hebben tijdens het symposium vorig jaar hier samen over gesproken. Nadat we eerst een aantal lezingen hadden gehoord. Geloven vanuit ons hart (en dan vanuit ons hart in positieve zin) is een voortdurend proces. We spraken er in het zogeheten 'world café' aan ronde tafels met elkaar over. En er werden heel veel gedachten gedeeld met elkaar.

Ik wil er hier nogmaals een paar noemen, waarbij opvalt, dat zoveel aanwezigen vertelden, dat ze juist in ontmoeting met de ander voeding kregen voor hun hart. Geloven met je hart doe je

- door luisterend met elkaar verder te gaan
- door elkaar te ontmoeten
- door rituelen te beleven
- door samen te zingen
- door open te staan voor andere denkenden
- door te ontmoeten vanuit een gezamenlijke spiritualiteit

In de voorbereiding voor deze overweging stuitte ik op een hele bekende uitspraak van Jezus in Matteüs 22 vers 37. Jezus antwoordt één van de Farizeeën, een wetgeleerde, die Jezus op de proef stelt. Het antwoord dat Jezus geeft, kan zeker ook als een soort anker dienen, waaraan we ons kunnen vasthouden als er vanuit een positieve manier vanuit ons hart willen geloven/leven.

De wetgeleerde vraagt aan Jezus: "Meester, wat is het grootste gebod in de wet?" Jezus zegt tegen hem: "U zult de Heer uw God lief hebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk (niet minder dus! J.N.) U zult uw naaste liefhebben als u zelf.

Tenslotte wil ik nog met u delen, wat ik afgelopen woensdag in de Trouw las. Misschien hebben sommigen van u dit ook gelezen.

In de Trouw verscheen een prachtig portret van zeven Paralympische sporters. Deze zeven mannen en vrouwen waren geïnterviewd en er stonden prachtige portret foto's van elk van deze sporters bij. Hun lichamelijke beperking was bij de meesten van hen heel zichtbaar en bij mij zelf veroorzaakte dat een soort schrikreactie.

Één atleet met een verstandelijke beperking, een verspringster, gaf aan, dat in haar jeugd vaak tegen haar gezegd was: "dit kun jij toch niet". Ze vond dit vreselijk demotiverend om te horen.

Een andere geïnterviewde, een rolstoelbasketbalster, "Dat ik in een rolstoel zit, zegt niets over de persoon die ik ben."

Weer een ander vertelde: “ik heb een topsport status. Ik train dagelijks. Maar er zijn veel mensen met onbegrip over de Paralympische Spelen. Ze denken dat de Paralympische Spelen een soort van Goede Doelen-actie is en dat iedereen gewoon een medaille krijgt. Nee dus. Ik train net zo hard voor een medaille als de sporters van de zogenaamd gewone Olympische Spelen.”

De meeste indruk op mij maakte het interview met Marlène Gansewinkel, die bij de geboorte geen onderbeen had aan de linkerkzijde en geen onderarm. Zij is zwemster. Ik citeer uit het interview: “Het is niet altijd gemakkelijk geweest om voor vol te worden aangezien. Onder de kids was het ingewikkeld. Ze zagen iets wat anders was en vonden dat gek. Terwijl ik mezelf zo helemaal niet zag. Ik zag mezelf als ieder ander en dacht zelfs toen ik klein was dat iedereen ‘s avonds zijn been eraf haalde.”
Einde citaat.

Amen.

Janine Noten